

ହଲଧର ନାଗ

ଛାଁଟଲା କବିତା

ସଂପାଦନା

ସାକେତ ସାହୁ

କୋସଲକ୍ରାନ୍ତିପବନ

ପଦେ

ସକାଳୁ ରାଏତତକ ମିଶିବାର, ବସବାର, ଲେଖାଲେଖି କି ସଭା ସମିତି ବିଷେ ନ ଆଲୋଚନା କରବାର ବଡ଼ଭାଗି ସୁଯୋଗଟେ ମିଳୁଥିଲେ ବି ଘାଏ ଘାଏ ହଲଧର ମୋର ଲାଗି ଅବୁଝା ହଇ ରହିଯାଏସନ । ଲୁହୁଁଗି,ଖାକି ଆର କରିଆ-ସବୁଦିନିଆ ଭେଷଭେଷାଥି ଘରୁ ବସଟେନ କି ନଲିଆ ଉପର, ଫେର ଆମର ଘରୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦାଦାକର ଘରତକ ନାଇଁହେଲେ ପିଣ୍ଡ ଦୁକାନର ପିଢ଼ାତକ ହରଦମ କିଂଦରୁଥିବାର କାଲିଆ ଆମର ତମର ମେତାର ହାତ-ମାଉସର ମୁନୁସଟେ । ତାର ବାହାରେ ଡିରିସ ଦିନକୁ ପଚିଶ ଦିନ ସାହିତ୍ୟ ସଭା, କବି ସମେଲନ ଆଦି ନ ବିତାଲେ ଭି କେତେବେଳେ ଚଟୋକଲା କବିତାଟେ ନିଥିରି ପଡ଼ୁଛେ ଜାନି ନାଇଁ ହଏ । ସେ କବିତା କେତେ ଫଟିକ, କେତେ ନିର୍ମାଳ, କେତେ ମହତ ଆଏ ସେଟା ଗବେଷକ ମାନେ ସିନେ ଜାନବେ । କବି ତ କସ୍ତୁରି ମୃଗ । ହାତ ମାଉସର ହାତେ କଳମ ଧରି ଲିଖୁଛନ ସିନେ ହେଲେ କେନସି ଦୈବିସକତି ଟେ ତାକର ଭିତରୁଁ ହେ ସବୁ ଲେଖେଇ ନଉଛେ ।

ଆମର ସାହିତ୍ୟ ଆର ଭାଷାର ଶିରୀ ବଜାବାର ଲାଗି ଆମର ମାଁ, ମାଟିର ସ୍ଵାଭିମାନର ବଡ଼ତି ଲାଗି ସେ ମାଁ ସମଲେଇ ହଉନ କି ମାଁ ସରସ୍ୱତୀ ହଉନ ସଦାବେଳେ ଆଶିବାଦର ଝରନଟେ ବୁହଉଛନ ନ । ଗୁନଟା ମୁଷାଟେ ଲେଖେ କବିକର ସେବା କି ତାକର କବିତା କରବାର ଟା ମୋର ଦୁରୁଷଟିଆଁ ଭାଷା ଆର ମାଏଟ ମାଁ ର ଗୁଟେ ସେବା ଆଏ ନ ।

ପାଠକମାନେ ହଲଧର ସାହିତ୍ୟର ଇ ରସକେ ପିଇକରି ଯେତେ ଅଏଧକା ବୋଧ ହେବେ, ଆଗକେ କବି ଆର କବିତା ସେବା ଦିଗେ ସେତକି ଅଏଧକା ତହକ ମିଲବା ବଲି ଆଶା ରଖୁଛେ ।

ଅଶୋକ କୁମାର ପୂଜାହାରୀ

ସଂପାଦକ ନୁ...

ହଲଧର ନାଗକୁ ମୁହାଁମୁହିଁ ଦୁଇଥର ଖଣେ ଭେଟିଛେଁ । ଥରେ ଅଧେକର ଭେଟଘାଟଥି ଜଣେ ଜଣେକେ କେତେ ଜାମି ପାରେ ଜେ ଆପଣ ମାନେ ଜାନ୍ଥୁଥିବେ । ଫେର ତାହାକୁ ତାକର ଲେଖା ନୁ ଜାନବାରକେ ମୁଲ କଲିଁ ।

ହେଲେ ଜନ ଗୁଟେ କଥା ଉଠୁଛେ ଜେ, କାଶା କବି-ପୁରୁଷ ଆର ବ୍ୟକ୍ତି-ପୁରୁଷ ଏକେ ଆନ ? ମତେ ଲାଗସି କବି-ପୁରୁଷଟା ବ୍ୟକ୍ତି-ପୁରୁଷର ସପନ, ଭାବନା, ଚିନ୍ତା, ଚେତନାର ସୃଜନସିଲ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଆଏ । ହଁ, ଇଟା ହେଇଥାଇପାରେ ଜେ କବି-ପୁରୁଷର ଜିବନର ଝଲକ ତାର ଲେଖାରେ କାଁ ଭାଁ ଝଲସି ପାରେ । ହେଲେ ହଲଧର କାଫକା ନୁହନ ଜେ ଗୁଟାରଂଗୁ ମନଭିତ୍ରେ ଜାକି ବୁଡ଼ବୁଡ଼ି ସରପଟି ଦେଲା କଥା ସବୁ ତାକର ରୂପଟାପ କାଗଜେ ରଂଗିବସବେ ।

ହଲଧରଂକର ବାବଦେ ଡ. ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଲେଖସନ, “ହଲଧର ଶକ୍ତିଶାଳୀ କବି । ଫେରବି ସେଠାନେ ଘୁରେନଟେ ଅଛେ । ତାଁକର ଅନୁଭୂତି ସାଆଁଟିବାର ଇଲାକାଟା ଗୁଟେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସୀମା ଭିତରେ ଅଛେ । ଫାଷ୍ଟହେଂଡ ଜନଫରମେସନ ବଏଲେ ସେ ଯେନ ଜିନିଷକେ ନିଜେ ପରତଖ କରୁଛନ, ତାହାକେ ନେଇକରି ଅନୁଭୂତିର ଶବଦ ଚିତ୍ର ଉତରଉଛନ । ସେଠାନେ ଆପନା ଇଲାକା ବାହାରର ଜିନିଷକେ ଠୁଲାବାର ଉଯୋଗ ନାହିଁନ କି ତାହାକେ ମିଲାମିଶା କରି ନିଜର ଜିନିଷକେ ଅଏତକା ଉବାଗର କରବାର ଲୋଭ ଦେଖା ନି ଯିବାର । ଯେତକି ଦେଖିଛନ ଚିକନଉଛନ ।” “କମ ହଉପଛେ, ହଲଧର ଯେତକି କେ ଦେଖିଛନ, ଖାଲି ନିଘା କରି କରି ପଲେଇ ନି ଆସିଁ । ଭିତରକେ ଭୁକିକରି ଛଟଲେଇ ହଇଛନ । ଦୁଖ-ଦରଦର, ହୁସା-କଂଦା, ଗାନା-ବାଜନାର ସେ ଗୁଟେ ଚରିତ୍ର ବନିଛନ ।” “ହଲଧର ବାଟ ତରାର କବି । ନିଜେଁ ସେ ପାହ୍ୟା ଥିଁ ଅଛନ ଆର ହେନର ଲୋକକୁ ଠିକ ଚିହ୍ନିଛନ । ମାନବବାଦ କାଶା ବଏଲେଁ ତାକରନୁ ସଠିକ ଉତର ନାହିଁ ମିଲିପାରେ କିନ୍ତୁ ସେ ମାନବବାଦୀ କବି ଆନ ।”

ମତେ ବି ଲାଗସି ହଲଧର ପ୍ରକୃତି ନୁ ସବୁ ସାଜୋବାଜୋ ଆନିକରି ଜିବନଗାଥା ର ଗିତ ଲେଖସନ ।

ବିସ୍ଵମାନ୍ୟ ନିରାଟ ସତ ମାତର ଜଟିଳ, ଗୁହେର କଥାକେ ଅତି ସରଳ ହିସାବେ
ପରସିବାରଟା ହଉଛେ ହଲଧରଂକର କଳମର ଜାଦୁ । ‘ଆମର ଗାଁଆର
ମଶାନପଦା’ ହଉ କି ‘ଭଜୋ ବରଗଛ’ ସେ ଅମାୟିକ ସରଳତାର ନିଛକ
ପ୍ରମାଣ ଆଏ ।

କୋସଲି ନାଟ ବନେ ଦୂରକେ ଖେପିଗଲା ନ ହେଲେ ସେ ସାଂଗେ ବାଜି
ବାହିମାନେ ଲମି ନି ପାରବାର । ଆଉ କୋସଲି କବିତା ବ୍ୟଲେ ଖାଲି କେନ୍ଦ୍ର
ଜେ ହଲଧରଂକର ମୁହଁ ହିଁ ଜକ କରସି । ଜେତେ ବି ଜିଏ ବି କୋସଲି
ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ ଲେଖବା, ଇଟା ତୟ ଆଏ ଜେ ଇ ଜେନ ସମିଆଁ
ଚାଲିଛେ, ଇଟାକେ ‘ହଲଧର ଜୁଗ’ ନାହିଁ ଲେଖିକରି ରହିନାହିଁ ପାରେ ।

ଇ ସଂକଳନର କବିତାମାନେ ‘ସୁରୁତ’ ନୁ ଅନା ହଜଛେ । ‘ସୁରୁତ’ ର ସଂପାଦକ
ଅଶୋକ କୁମାର ପୂଜାହାରୀ ଏଣେ ଥରେକର କଥାବାଚାରେ ଗଦଗଦ ହେଇ ହିଁ
ବଲିଦେଲେ । ତାହାକୁ ମୋର କୋଟି ସାରସ୍ଵତ ସରନ । ଆଉ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେମିଁ
ପ୍ରୟାଗ, ଘେଁସ କେ ଜିଏ ସୁରୁତ ଛାପିଛେ ଆଉ ଇ ସଂକଳନ ଲାଗି ହିଁ ଭରିଛେ
ଆର ସମକିରର ନୁ ଆଘୋ ହଲଧର ନାଗଂକୁ ।

ଆସା ଇ ସଂକଳନଟା ହଲଧର ଆଉ କୋସଲି ପାଠକକୁ ପସନ ଆଏବା ।

ସାକେତ ସାହୁ

ଆମର ଗାଁଆର ମଶାନ ପଦା

ଆମର ଗାଁଆର ମଶାନ ପଦା
ବେଲବୁଡ଼ାକେ କୁଲିହା ଭୁକେ
ହୁଁଡ଼ାର ହୁଦା ହୁଦା
ଆମର ଗାଁଆର ମଶାନ ପଦା ।

ଆଖି ପାଖି ଘର ଆମବୁରେଇ
ପୋଲବାଂଦୁ ଆର ଜିଇଁ ଚରେଇ
ଗଗଉଥିସନ ଗହକି କରି
ଇ ଗଛ ସେ ଗଛ ବୁଲି କିଂଦିରି
ରୁଡ଼କି ତରେ ଝାପଡ଼ୁ ବରେଁ
ମଶାନ ମାଉଲିର ଗୁଧା
ଆମର ଗାଁଆର ମଶାନ ପଦା ।

ମାଉଲି ଖେଲସି ଡାହି ମାକରି
ହୁଲହୁଲି ଦେସି କିରଲି ପାରି
ସର ସର ମାରେ ଧୁଏଲ ସରଡ଼ା
ଖର ଖର ବାଜେ ତାଲ ବରଡ଼ା
ଦୁଲି ଝୁଲସି କୁଏ ଜଲସି
ଯେନଡ଼ା ହୁଏଲ ଗଦା
ଆମର ଗାଁଆର ମଶାନ ପଦା ।

ଉଆସ ରାତି ଟିକିଲେ ଚରେ
ଠୁଁରି ଉପରେ ବ୍ୟଠା ଧରେ
ସରବ ନଂଗଲି ଝିତରି ମୁଡ଼ି
ଚରୁଥିବି ବୀର ବାହାନେ ଚଢ଼ି
ଦାବଖର ଚୁଡ଼େ ଉପର ଗୁଡ଼େ
କରସି ନରଦା କୁଦା
ଆମର ଗାଁଆର ମଶାନ ପଦା ।

କୁଅସି ପେତେନ କିଟା ପିଲାତି
ଅହେ ଅହେ କରେ ଛୁଆ ସେକାର୍ଥ
କାଁଡେ ଲେଖା ନଖ ବାହାର କରି
ଲୁକକୁ ଦେଖାଲେ ଧାଏଁ ଆପରି
ଠେଗୁଆ ମଶାନ ବାହାର ହେସି
ତାର ବଡ଼ଖା ଦଦା
ଆମର ଗାଁଆର ମଶାନ ପଦା ।

ନସେନ ପାଂଗେନ ଦେବତା ଧରା
ଗୁନିଆଁ କରସି ଫୁକାଝରା
ଖୁନ କପଟ ପେଶେନ ବାନ
ଅଏଁଲା ବଟାସି ମଶାନ ଠାନ
କାଲି କୁକରା ପଟକେଁ ହେସନ
ଦେବତା ପେତେନ ସିଧା
ଆମର ଗାଁଆର ମଶାନ ପଦା ।

ମଶାନ ପଦାକେ ଦେଖଲେ ଡର

ମଶାନ ପଦାଟା ଅସଲ ଘର

ମଶାନ ପଦାକେ ଗଲେନ ଯେତେ

ଆର ଭି ଯିମାନ କେତିନି କେତେ

ସତେ ଯାକର ଗୁଁଡ଼ ପୁଡ଼ାନୁ

ଠାନେକେ ହେମା ଗଦା

ଆମର ଗାଁଆର ମଶାନ ପଦା ।

ଭଡ଼ା ବରଗଛ

ପିଢ଼ି ପିଢ଼ି କରି କେତେ ପିଢ଼ି ଗଲା
ମୁତ ବେକି ଅଛେ ଠିଆ
ଗାଁଆ ମୁତସାର ଭଡ଼ା ବରଗଛ
ଧରସାର ଡେବରିଆ ।

ଝୁପୁଡୁ ଝାପଡୁ ଢାପ ଗୁଡୁ ଗୁଡୁ
ଖଲାର ଏତେ ଉସାର
ଡାହି ପଖରାର ତଳକେ ପାହାର
ଡୋର ଦଅଁରା ମେଡାର ।

ଅଜା ପନଅଜା ଚିପନ ଅଜାଯେ
ଚନ୍ଦ୍ରହାର ଜନାର ଜନେ
ଚଢୁଥିଲେ ଗଛେଁ ଝୁଲୁଥିଲେ ଦୁଲି
ଗଜା ବଏସିଆ ଦିନେ ।

ମଏନା ହରଲ ଚରେ ଦଲ ଦଲ
ପାଚିଗଲେଁ ବରଫଲ
ସକାଲୁ ସଞ୍ଜକେ ବସିଯାଏ ହାଟ
ଗବାଟବା କଲ କଲ ।

ବଏଶାଖ ମସିଆ ଦୁଇ ପହରିଆ
ବାଟ ଚଲା ଚଟଚଟେଁ
ଇ ଗଛତଳେଁ ଘାଏ ଥାକି ଫୁଟି
ଚାଲି ଯାଏସନ ବାଟେଁ ।

ବରପିଲା ଆସେ କନିଆଁ ନେବାକେ
ଇଠାନ୍ତୁ ତ ବଜା ମୂଲ
ଝି ଖଟିଗଲେଁ ଇ ବର ତଳେଁ
ବିହା ଚୁଟେ ବିଲକୁଲ ।

ମରା ବୁଝି ଆନି ଛନେ ଉଲହାସନ
ଲେପି ହଲଦି ଅଏଁଲା
ମାହେଜି ଚୁକେଲ ଘର ଲେହେଁଟିସନ
ଜନ ଛାଡ଼ି ଖଂଦା କୁଲା ।

ରାଏତ ବିକଲେଁ ସମସନ ଚୋର
ଗାଆଁ ଖୁଏଲ ହେଲେଁ ଛିନା
ଇ ଗଛ ତଳେଁ ହେସି ଭାଗ ବଢ଼ା
ଟଙ୍କା ସୁନା ଖୁରି ଗିନା ।

ରସିଆ ଟାକସି ରସିଏନ କେ ତ
ମାଛ ଅଧରିଆ ବେଲେଁ
ଉଧଲିଆ ଯିବେ ସତ କରସନ
ଇ ବରଗଛ ତଳେଁ ।

ଦେଖୁଛେ ଜାନୁଛେ ଶୁନୁଛେ ଗୁନୁଛେ
ନେଇଁ ଫୁଟେ ତାର କାପୁ
କିଛି କହେ ନାହିଁ କୁଂଦା ସାକ୍ଷୀ ହେଲ
ଚେକି ଅଛେ ବାହା ବପୁ ।

ଚଏତର ସକାଳ

ଭକତ ଚାଏଁ ଭକତ ଚାଏଁ
ବାଜି ଗଲାନ ଡେଁକି
କଙ୍କରେ କଅଁ କଙ୍କରେକଅଁ
କୁକରା ଦେଲା ଡାକି ।

କଚର କଏଁ କଚର କଏଁ
ପାଏନ ଟେଡଲା ଟିଂଗା
ଝଗଡ ଝାଲ ଝଗଡ ଝାଲ
ଭୁଲିଆ ଘରେ ମଂଗା ।

ଚଏତୁ ଭୁଏ ଚଏତୁ ଭୁଏ
ଚରେ ଗଗାଲା ଝାରେଁ
ତୁଆକେ ତୁଆ ହୁର ହୁରିଆ
ଚଏତି ଧୁକା ମାରେ ।

ଘଲର ଘଲ ଘଲର ଘଲ
ଝଲାଝୋଲ ବଜେଇ
ଘିଡ଼ଘିଡାନୁ ଶଗଡ ଗଲା
ରୁଗଡି ମୁଡା ଦେଇ ।

ଘୁଟୁର ଘୁଟ ଘୁଟୁର ଘୁଟ
ଘୁରଡିଲେ ପରୁଆ
ଘରର ଘର ଗାଏ ଦୁହିଲା
ସୁରଘୁଟୁ ନରିହା ।

ବଗବଗାନୁ ଆଏଲା ଉଦି
ପହଁତିଆ ତରା
ସରଲୋ ସରଲୋ ମାଲତୀର ମା
ଦୁଆରେ ଦେଲା ଛେରା ।

ଖେନ ଖେନଇ ଖାଁ ଖାଁ ଖାଁସି
କାହ୍ନୁ କେଶବ ବଲି
ଝୁଲଝୁଲିଆ ପରଭାତି ଗାଏ
ତାଲ ତଲିଆ ତେଲି ।

ପହପହକେ ଘଏସାନ କେ
ଡାକଦେଲା ଖତକୁରି
ଭଡ଼ଂଗୋ ଭଡ଼ଂଗୋ ମହୁଲ ବେଟି
ଗଲେନ ଡଲା ଧରି ।

କୁହୁ କୁହୁ ଗାଈ କୁଇଲି ରାନି
ରିତୁ ରଜା ର ସିଆନି
ଖରିଖରି ଆମ ତାଲ ଉଦାଲେଁ
ଖେଲେ ଲୁକ ଲୁକାନି ।

ତରତରାନ୍ତୁ ଉଦଳା ବେଳ
ଲାଲ ମୁଢ଼ିଆ ହେଉ
ଭଦ ଭଦାନ୍ତୁ ଉଡ଼ିଲେ ହୁଁସ
ପଡ଼ିଲେ ବଂଧେ ଯାଇ ।

ଚେର ମେଚେର ଚେର ମେଚେର
ଚିଟିଆ ହୁଦା ଚାଲେ
କାଆ କା କରି କୁଆ ଗଗାଲେ
ଚଂସତର ସକାଲେ ।

କାମଧେନୁ

ଆହୁରି ଆହୁରି ଆହୁରି ହେତା
ଖୁସାର ଉପରେଁ ଚାଉଁରି ହେତା
ମନ ବାଏଁ ବାଏଁ ପବନ ବାଏଁ
ଅଠର ମହଲା ବନାତି କାଏଁ ।

ଖେଲ ଖେଲ ଥିତେ କୁଠିଆ ଗୁଡି
ଧନ ଛିଂଗିଲତା ପିଛାଲ କୁଡି
ସାହାକାର ବଲିଁ ବଳତେ ମତେ
ମୋର ବୁଲେଁ ବୁଲେଁ ସଭେ ଚଳତେ ।

ଖାଏଦ ଖାଏତି ମାଏନ ମାଏନସା
ବଡ଼ ଲୁକେ ହେଟିଁ ସାଂଗ ସରସା
ଦିହେଁଥି ପିଂଧଟିଁ ଚାଂସ୍ତେ ସୁନା
ପଛ ପାଖେ ଥିତା ଜଳିଆ ମୁନା ।

ଆଁଠେ ଡେଂଗ ସେଜ ମୁରୁଲା ଖଞ୍ଜା
ଫୁଁକରଉଥିତି କେନତା ମଞ୍ଜା
ଛଟିଆ ଛଟିଆ ଧାଂଗରି ଜେତେ
ମୋର ଠାନେ ଆସି ଯିବେଇ ହେତେ ।

ଜିଇଁ ଚରେ ବଲେ ଥୁରରେ ଥୁର
ଚଉକସ କରି ବାଏର ଘୁର
କାମଧେନୁ ଆଏ ଚୁରନି ଗାଏ
ପୁସଲେ ସୁଖର ବେସା ଖାଏ ।

କୁଞ୍ଜେଲପରା

ଦୁଲକି ଉଠଲା ସମ୍ବଲପୁର ହୋ
ଘୁମରି ବାଜଲା ବଜା
ହାତୀ ଉପରେ ଚଢ଼ି ବାହାରଲେ
ବୀର ସୁରେନ୍ଦର ରଜା ।

ସାଂଗେ ଠାଟ ବାଟ ପୁଞ୍ଜ ପରଜା
ଆର ଗଞ୍ଜିଆ ଜମିଦାର
ଦେବଗନ ଭିଲେ ସରଗର ରଜା
ଇନ୍ଦର କାଏଁ ବାହାର ।

ଯେ ଯା'ର ଦୁଆରେ ମାହେଜି ଚୁକେଲ
କେତେ ଗହଗହ ହେଇ
କଲସି ବସେଇ ଜାଗର ଜଲେଇ
ହୁଲ ହୁଲି ଗରଜେଇ ।

ନାଟି ଡେଗି ଲୁକେ ଉସତ ହଉଛନ୍ତି
ଚେକି ହାତ ଚେକି ବାଡ଼ି
ସମଲେଇ କି ଜେ ସମଲେଇ କି ଜେ
ହୁଁକେଇ ପକାଲେ ରଡ଼ି ।

ମଦ ଗଞ୍ଜେଇ କି ଆପ୍ନୁ ଖାଇଥିଲା
ହାତୀ ହେଲା ଉଦୁରମାତ
ହାପସି କେତେଇ ମାତିଖୁଦି କଲା
ନାନଖାନ ଉତପାତ ।

ଯାହାକେ ଅମରେ ଛୁରୁଁ ଟେକିଧରେ
ତଳି ପାଦେଁ ଦିଏ ମାତି
ଛିନ ଭିନହେଇ ଇଥିଁ ତେହଁ ଲୋକ
ପଲାଲେ ଦିରିପ ଛାଡ଼ି ।

କୁଦି ଆଉଥାଏ କୁଦି ଯାଉଥାଏ
ଯେନତା ଷଡ଼ିଆ ବଛା
ତୁଲିଆ ପିଛାଲ ଚିରି ଭାଂଗି ଗଲେ
କିଏ ଡାହି କିଏ ମଟା ।

ମହତ୍ୟା ପଡ଼ଲା ଛିତଗାଲି ହେଇ
ଫାଟିଗଲା ତାର ଛାତି
ରଜା ବସିଛନ୍ତି ଖୁଟ ବରାବର
ନରଦି ଭାଗୁଛେ ହାତୀ ।

କେତେ ହୁଆ ହୁଟା କେତେ କଂଦାକଟା
ବିଠୁଆ ହେଲାକେଁ ଗାଁ
ବଦିଆଁ ଛଦିଆଁ ପାଏନ ଧାର କଲେ
ରଖ ସମଲେଇ ମାଁ ।

ଘୁଡ଼ା ଚଢ଼ିକରି ଆସୁଥିଲା ପଛେ
ଘେଁସ ଗାଁର ଜମିଦାର
ନାଆଟା କୁଞ୍ଜେଲ ଜାଏତଟା ବିଂଝାଲ
ଷାଠେ ଷ୍ଟକ ବଳିଆର ।

ଆଏଲା ରପଟି ପଡ଼ଲା ଝପଟି
ବାଘର ଚାପେନ ଲେଖି
ଭୀମ ରଡ଼ାରତି ମାରି ଖୁତିବାଡ଼ି
ହାତି ରଖିଦେଲା ଠିକେ ।

ସାରୁ ଗଲଗଲ ପାତଲ ଘଟାଥି
ବୁଡ଼ଲା ହାତୀ ର ହେଜା
ଛାଡ଼ଲା କିରଲି ପଡ଼ଲା ଉଡ଼ଲି
ପାର ପେଇ ଗଲେ ରଜା ।

ଧାଇଁ ଜାଇ ରଜା କୁଞ୍ଜେଲ ସିଂକେ
ବାହା ଭିଡ଼ି କଲେ ଅଂଘା
ଭଲେ ତୁଲ ଥିଲୁ ମହତ ରଖଲୁ
ବୁଡ଼ି ଯାଉଥିଲା ଡଂଗା ।

ତୁଲ ମୋର ଭୁଜେନ ବାହାରେ କୁଞ୍ଜେଲ
ତୁଲ ମୋର ଧରମ ଭାଏ
ଗୁନ ଟିକେ ତୋର ସୁଝି ନେଇଁ ପାରେ
ରଜା ସୁରେନ୍ଦର ସାଏ ।

ସମଲପୁରକେ ଭାଏ ଭାଗ ଦେଲି

ମହାନଏଦ ଖଏଣ ତରା

ଚିନ ରହିଥାଉ ଆଏଜଠାନ୍ତୁ ତାର

ନାଆଁଟା କୁଞ୍ଜେଲ ପରା ।

ଅତି

ଅତି ନୁନିଆଁ ଟା ଲାଗସି ପିତା
ଅତି ଗୁନିଆଁକେ ଖାଏ ଦେବତା
ଅତି ଧନତିଆ ବିପଦ ଘୋର
ଅତି ଭକତିଆ ପରଗୁନ ଚୋର ।

ଅତି ସୁନ୍ଦରିଆ ଅସଗୁନିଆଁ
ଅତି ବାଏଜକରା ହୀନ ମନିଆଁ
ଅତି କହକଟା ଲଂଦଫାଦିଆ
ଅତି ସୁତରଟା ପଟ ଗେଜୁଆ ।

ଅତି ଦେତାଦାନି ମଗତିରିଆ
ଅତି ବରଷାଟା ମରଡି ଧୁଆ
ଅତି ହୁସିଆର ଦେଖ ଯେ କୁଆ
ସକାଳ ଧରମୁ ନରକ ଖିଆ ।

ଅତି ମଧୁରକେ ଖାଏସି କିରା
ଅତି ବିଶାସଟା ବିଷ ମହରା ।

ମାୟା ବୁରେଇ ହାଟ

ମାୟା ବୁରେଇ ନ ବସିଛେ ହାଟ
ଯିବା ଆସବାକେ ଧରସା ବାଟ
ସିଆନ ସୁଜନ ଠେଁଟିଆ ଚୋର
ସଭେ ଧରିଛନ୍ତି ହାଟକେ ସୋର ।

ଗୁରିଏନ ବଢ଼ି କେନତା ମଜା
ବିକୁଛେ ଦାଁତରି ମୁଗିଆ ଖଜା
ଗୁର ସର ସର ବାର ଗୁଲିଆ
ପାଗି ଚକାଳତୁ ଫୁଲକି ଲିଆ ।

କକନ ପଏର ବଉଲ ମାଲ
ଦାଁତି ଗଏଲର ଆଁଛିଟା ଲାଲ
ଚଂଦନ କୁରା ଦଶ ଫୁଲିଆ
କପଟା ବିକୁଛେ ମାନୁ ଭୁଲିଆ ।

ଭାଜି ଲେହେଁଟିଆ ନଏଲତା ମୁଲା
ପାତଲଘଁଟା ବାଏଂଗନ ସୁଲହା
ସେମି ସାରୁ ଭେଁଡ଼ି ମୁନଗା ତାଲ
ପସରା ବିକୁଛେ ମାଲେନ ଆଇ ।

ବିକେ ଖୁରିଗିନା ଗରିଆ ଗଡୁ
ଚକାମାରି ବସି କଞ୍ସାରି ବଡୁ
କୁଖ ପଲ କରେ ନରାଜ ଧରି
ଦାମ ନିଏ ଫୁଲି ହିସାବ କରି ।

ସୁନାରି ବିକୁଛେ ଫସିଆ ସୁନା
ଝଲକା ଗଠିଆ ବେଟଲା ଗୁନା
କତ୍ତିଆ ବଂଦୁଆ ପାନ ପତରି
ଝୁଟିଆ ବିଛୁଆ ଗୋଡ ପଏଁରି ।

ହରୁ ହରଦମ ଘିନା ବିକନା
ଛନେ ହଏ ନାଉଁ ହାଟଟା ଛିନା
ଲୋକ ଭିଡ ମାୟା ବୁରେଇ ହାଟେଁ
ପଏସା ସରଲେଁ ଯଥା ଯ ବାଟେଁ ।

ଗୁରୁ ମୋର ପଢ଼କା ଚରେ

(ଯଦୁ ରାଜା କେ ଅବଧୂତ କହୁଛନ୍ତି)

ଘାସତା ମାଧପୋ ପଢ଼କା ହଲେ
ଗୁଡ଼ା କରି ଥିଲେ ଶେମେଲ ତାଲେଁ
ଡଂଗର ତଳର ଝାରେଁ
ଠାନ ଛିନା ଜାନି କରଲେ ରହନ୍ତି
ଲଲହା ମୁନୁଷର ମାରେଁ ।

ଦିନ ଶୁଭନ ନି ଭାବ ପିରତି
ଭାବେ ଦୁହଁକର ମନ ଭରତି
ଭାବେ ଯାଇଥାନ ଜଡ଼ି
ମନ ଦୁହଁକର ତାଆ ଲାଗିଥାଏ
ଘାସ ନାଲି ଛତା ଛତି ।

ସିଆନି ପଢ଼କେନ କହେଲେ ଯାହା
ବୁଲେ ବୁଲେ ମାନେ ପଢ଼କା ତାହା
ଡେଗି ନାଲି ଯାଏ ଗାରେ
ବଂଧୁଆ ବାଗିର ପଛାପୋଛ
ମାନି ଗୁନି ଦିନ ସାରେ ।

ଗଲା କେତେ ଦିନ ଏଡ଼ା ବୁଝି
ପଢ଼କେନ ହେଲା ସେଠୁର ମୁହିଁ
ଧରବା ନ କୁଲେଁ ଖାକେଁ
ଦିନ ବାର ହେଲା ଉଡୁନ ମୁଡୁନ
ଅଟାବୁହା ପାରବାକେ ।

ପାର ହେଲା ପାରି ଦୁଇଟା ଗରା
ପାରି ସାରି ନାହିଁ ଖାଏଲା ଚରା
ଉଷମାଲା ପେଟେଲେଁ
ଯୋଗ ସାଧୁ ଥିଲେ ଜେନତା କି ଯୁଗୀ
ନାହିଁ ହଲେ ନାହିଁ ଟଲେ ।

ଗରା ଫୁଟି ଗଲା ଏକୁଶ ଦିନେ
ଛୁଏ ବାହାରଲେ କେତେ ଯତନେ
ମାଆ ବୁଆ ଦେଖି କରୁଁ
କଅଁଲ କଅଁଲ ଚରା ଖୁଜିଆନି
ଛୁଆ ମୁହେଁ ଦେଲେ ଭରି ।

ପୁଓର କଅଁଳି କଥାକେ ଶୁନି
କେତେ ଉସତ ସେ ଦୁହି ପରାନି
କୁଲେଁ ଧରି କଲେ ଗେଲ
ଛୁଆ ସବେ ଛାଡ଼ି ଦୂର ନାହିଁ ଯାନ
ପାଶେ ଚରି ବୁଡେ ବେଲ ।

କରମେ କରମେ ପଏଁକ ବଢ଼ି
ଉଡ଼ନିଆଁ ହେଇ ପାରଲେ ଉଡ଼ି
ଖେଲା ବୁଲା କଲେ ଗଛେଁ
ଆର ଟିକେ ଟିକେ ବଡ଼ ବଡ଼ ହେଲେଁ
ଯିବେ ମାଆ ବୁଆର ପଛେଁ ।

ଦଏବ ଘଟନା କିଏ ଜାନିଛେ
କାହାର କପାଳେ କେନଟା ଅଛେ
ଦିନେ ଗଲେ ଚରା ନୁରି
ଛୁଆକୁ ବଏଲେ ନାହିଁ ଯିବ ପୁତା
ଗଛୁଁ ତଳକେ ଉତରି ।

ଚରା ଖୁଜି ଗଲେ ବନିହାଁ ଦୁର
ଖୁଜତେ ଖୁଜତେ ହେଲା ଉଛୁର
ଛୁଏ କଳବଲ ଭୁକେଁ
ଗଛନୁ ତଳକେ ଉତରି ଖେଳଲେ
ଛାଏଁ ତଳେ ହଏ ସୁଖେଁ ।

ଅଦରୁଁ ଦେଖିଲା ଶବର ଗୁଟେ
ଉନେ ମନେ ଭାଲେ ମିଳିବା ଫୁଟେ
ମାରମି ଆଏଜ ମଜା
ଶୋର କରି ତାର ଲାଲ ଥିପି ପଡ଼େ
କଅଁଳି ଶିକାର ଭଜା ।

ଜାଲ ଖେଲି ଦେଲା ସେ ସଲଖୁଁ
ବିଛି ଦେଲା ଦିରା ଖୁଦ ମଲଖୁ
ଅଲଗେ ମାରଲା ଜୁହା
ପେଟ କୁଡ଼ କୁଡ଼ି ଆନୁଥିଲା ଭୁଖେଁ
ନରଦି ଆସଲେ ଛୁଆ ।

ଖୁଦ ଖାଏବାକେ ଆସଲେ ଧାଇଁ
ଜାଲେ ପଡ଼ି ହେଲ ଗୁରମୁଟେଇ
ଲୋଭର ବଂଧନେ ପଡ଼ି
ଗୁଲଗୁଲା ହେଇ ବାଟ ଖୁକୁଛନ
ମାଆ ବୁଆ ବଲ୍ଲି ରଡ଼ି ।

ପଢ଼କା ପଢ଼କେନ ଏନ୍ତା ବେଲେଁ
ଚରା ଚୁଣେ ଆନି ବସଲେ ଡାଲେଁ
ଡାକଲେ ଆସରେ ଧନ
କେନ୍ତା ସୁଆଦ ଚରା ଆନି ଅଛୁ
ଖାଏବ ମନକେ ମନ ।

ଦେଖଲେ ଗୁଡ଼ାଅଁ ନାଉନ ଛୁଆ
ରଡ଼ଲେ କେନେନେ ଅଛରେ ବୁଆ
ଆସରେ ଆସରେ ଧାଇଁ
ଡାକି ଡାକି କରି ଟାଟି ଶୁଖି ଗଲା
ଛୁଏ ତ ଆସଲେ ନାହିଁ ।

ଭୁଇଁ କେ ଦେଖଲେ ଶବର ଜାଲେଁ
ଛୁଏ ଛଟପଟ କେତେ ଆକୁଳେଁ
ହିରେଇ ଗଲା ନ ଚିଟି
ମାଆଗୋ ବୁଆଗୋ ବଲି କାଂଦୁଛନ
ଜାଲ ପାଂଦେ ସରକଟି ।

ଦେଖି ପିତାକେନ ପଡଲା ହିଟି
କାଂଦେ ତାର ଛାତି ମୁତକେ ପିଟି
ଏ ପୋ ମାନେ ମୋର
ଏଡକି ସୁନ୍ଦର ଘର କରିଥିଲିଁ
ଭୟଲେଇ ନେଲା ଯୋର ।

ମତେ ଛାଡି କାହିଁ ଯିବରେ ଗେହ୍ଲା
ପେଟର ଖୁଲାରେ ଗରଭ ଗୁଲା
କୋଲ କରି ମୋର ଚିନା
ଦୁଖେଇ ମାଆକେ ନିଅ ସାଂଗେ ସାଂଗ
ନି ବଞ୍ଚିତେ ତମର ବିନା ।

ଛୁଏ କାଂଦୁଛନ ବିକଲ ହେଇ
ପଣକେନ ନାହିଁ ପାରଲା ସହି
ଝିପେଇ ପଡଲା ଜାଲେଁ
ଦୁହି ପୁଅକେ ସେ ଦୁହି ଖାକେଁ ଧରି
ରୁମା ଦେଲା ତୁଣେଁ ଗାଲେଁ ।

ପଢ଼ିକା କାଂଦୁଛେ ଅଲଗେ ବସି
ପଢ଼ିକେନ ଗଲା ଜାଲଥୁଁ ଫସି
ସତେ ଗଲ ମତେ ଛାଡ଼ି
ସୁଖର ସଂସାର ପୁଡ଼ିହେଲା ଖାର
ପଡ଼ଲା ଜମର ବାଡ଼ି ।

ପଢ଼ିକେନ ମତେ ଏକଲା କରି
କାହିଁ ଛାଡ଼ି ଯିବୁ ପୁଣିକୁ ଧରି
ଆହାରେ ସାଂଗର ଜୁଲି
କାହାର ସାଂଗେ ମୁଁ ପିରତି କରମି
ଝାରେ ପର୍ବତେଁ ବୁଲି ।

ଏକଲା କରି ଲୋ କେନକେ ଯଉ
ଘାଏ ନାହିଁ ଦେଖି ବମଉ ଥଉ
ଗଲା ମାଲି ଗୁନମତୀ
ମତେ ଆଘୋ ଦଉ ଖାଏଲେଁ ଜେ ଖଉ
ଘଏତା ସୁହାଗୀ ସତୀ ।

ପୁଣି ମାଏପୋରେ ଫାପକେଁ ଗଲ
ଠୁଟା କରି ମତେ ବସେଇ ଦେଲ
ଫଟା କପାଲର ଲେଖା
ଧିକ ଜଉ ମୋର ନିଲଜ ଜୀବନ
ଜିଇଁ ନାହିଁ ଜିଇଁ ଏକା ।

ଆଖା ଶାଖା ଆର ନାହିଁ ନ କିହେ
କାଁ କରି ମୁହଁ ଧରମି ଦିହେଁ
ବଲି ଭୋ ଛାଡ଼ି କାଂଦେ
କାଂଦି କାଂଦି କରି ଝୁପେଇ ପଡ଼ଲା
ଶବରର ଜାଲ ପାଂଦେ ।

ଦେଖି ସେ ଶବର ଉସତ ମନେ
ଜାଲକେ ଉଠାଲା କେତେ ଯତନେ
ପଢ଼କା ସବୁକୁ ଧରି
ହୁଁସି ହୁଁସି କରି ଘରକେ ମେଲଲା
ପାଂଜରି ଭିତରେ ଭରି ।

ପଢ଼କା ପଢ଼କେନ ଜୀବ ପରମ
ଶରୀର ଗଛେଁ ସେ ବାସ କରନ
ମାୟାଟା ହଉଛେ ଜାଲ
ଲୋଭ ହେଲା ଖୁଦ ମୋହ ହେଲା ଛୁଆ
ଶବର ହଉଛେ କାଲ ।

ହଲଧର ନାଗ
୩୧.୩.୧୯୫୦
ଘେଁସ
ବରଗଡ଼